

**Länsstyrelsen i Gävleborg läns yttrande avseende betänkande SOU
2015:15 Attraktiv, innovativ och hållbar -strategi för en
konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring**

Länsstyrelsen i Gävleborg lämnar följande yttrande avseende ovanstående remiss:

Generella synpunkter

Beslut om vilka nivåer av regelsystem som ska råda eller hur företagande ska främjas är i grunden politiska ställningstaganden. Länsstyrelsens roll är övergripande att verka för att nationella mål får genomslag i länet, främja länets utveckling, samordna statliga intressen samt utföra de tillsynsuppdrag som tilldelats. Länsstyrelsen i Gävleborg lämnar därför i detta remissvar framför allt beskrivningar av läget i länet samt de konsekvenser länsstyrelsen kan se av de lämnade förslagen, med koppling till de uppdrag länsstyrelsen har inom de aktuella områdena.

Länsstyrelsen bedömer att lantbruket utan tvekan är en helt avgörande faktor för att bibehålla företagande på landsbygden i länet. En tydlig politisk strategi kopplat till detta kan enligt länsstyrelsens bedömning påverka utvecklingen i en positiv riktning och länsstyrelsen välkomnar därför en sådan inriktning.

Kring många lantbruksföretag drivs andra företag viktiga för sysselsättningen i området. Aktiva lantbruksföretag är även en starkt bidragande faktor till en positiv utveckling för flera miljömål, allra tydligast ”ett rikt odlingslandskap”. Även i Gävleborgs län ser vi minskande jordbruksföretagande och problem med avflyttning från landsbygden. I spåren av detta kommer igenväxning av marker, stängda serviceinrättningar m.m. Möjligheter till mer industriell lantbruksproduktion finns, men inte i hela landet eller länet. Såväl klimat som geografi och struktur påverkar. I Gävleborgs läns jordbruksområden har vallodling och animalieproduktion varit en mycket väl beprövad inriktning av livsmedelsproduktion som också är ekonomiskt lönsam. Länets geografiska struktur är sådant att utveckling av riktigt stora enheter inte alltid är möjlig. Att avstå jordbruket i stora delar av Sverige enbart för att ökad lönsamhet på ett mindre antal företag menar länsstyrelsen är att ta en stor risk. En mångfald av företag är mycket viktig för att bidra till olika kollektiva nyttigheter. En nationell strategi bör alltså ta hänsyn till och utveckla möjligheterna till ökad produktivitet, lönsamhet och långsiktighet i alla delar av landet.

De mest framgångrika lantbruksföretagarna i länet väljer allt oftare en utveckling för sitt företag som innebär direktkontakt med marknaden, dvs

försäljning av produkter direkt till konsument eller direkt till lokal detaljhandel/restauranger. Att ta bort mellanhänder och sälja varor med en tydlig profil eller identitet såsom god djurvälstånd, särskilt miljövänlig produktion, lokalproducerat etc synes vara en större framgångsfaktor än den mera bulkinriktade produktionen. Ett exempel på detta är länets mejeri, Gefleortens, som förmår att betala ett högre mjölkpris till sina producenter än de större konkurrenterna och där länsborna är mycket lojala kunder.

Det måste samtidigt konstateras att alla producenter i länet inte kommer att kunna eller vilja sälja sina produkter utan mellanhänder, varför den mera anonyma produktionen sannolikt fortsatt kommer att vara av stor betydelse för att bevara en volym i lantbruket. Att genom sänkta kravnivåer minska skillnader i identitet mellan det inhemska producerade och de importerade livsmedlen torde även minska de svenska produkternas attraktivitet jämfört med de importerade. Huruvida sänkta krav skulle ge större möjlighet att konkurrera med pris bedömer länsstyrelsen att utredningen inte ger tillräckligt underlag för att dra slutsatser om. Kunskapen hos konsumenterna om förhållandena för den svenska produktionen är ett område som ofta tagits upp. Länsstyrelsen konstaterar att i takt med att antalet verksamma lantbruksföretagare i länet och i landet minskar, så minskar även antalet konsumenter som har direkt kunskap om lantbrukets förhållanden. Utredningens förslag om att Livsmedelsverket och Jordbruksverket ska ges i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra fakta om säkra livsmedel och svensk livsmedelsproduktion är intressant och kan underlätta kunskapsinhämtning, även om effekten av enbart denna åtgärd sannolikt är begränsad.

Utredningen tar upp ett antal förslag på djurskyddsområdet. Bland annat föreslås att den svenska kravnivån ska sänkas ned mot EU-nivån, samtidigt som Sverige ska arbeta för att EU-nivån ska höjas. Länsstyrelsen kan utifrån sitt uppdrag på området konstatera att djurskyddsfrågor engagerar allmänheten och att det generellt finns ett stort stöd i länet för den nivå som lagstiftningen kräver idag. Sänkta kravnivåer riskerar naturligtvis att även sänka djurvälståndet. Länsstyrelsen menar även att inför ett eventuellt sådant ställningstagande bör en djupare utredning göras avseende kopplingar mellan djurvälstånd, smittskydd, antibiotikaanvändning och resistensproblematik. Det finns idag ett antal olika rapporter mm som indikerar att det goda svenska djurhälsoläget samt låga antibiotikaanvändningen har en tydlig koppling till de svenska djurskyddskraven. En sänkning av dessa kravnivåer kan således ge stora samhällskonsekvenser som bör utredas närmare än vad som gjorts i denna utredning innan en sådan förändring genomförs.

Länsstyrelsen konstaterar även att en stor andel av våra miljömål idag inte nås. En sänkning av kravnivåer för områden som har påverkan på dessa kan naturligtvis innebära ytterligare försämringar på detta område.

Närmare synpunkter avseende vissa områden i utredningen.

3.6 Jordförvärvslagstiftningen

Utredningen föreslår att Jordförvärvslagen förändras så att aktiebolag lättare kan förvärva jordbruksmark. Lagen bör utredas ur ett helhetsperspektiv bl.a. med avseende på sociala och miljörelaterade värden men med utgångspunkt i de hinder för konkurrenskraft som lagen utgör.

Länsstyrelsen anser att en översyn av jordförvärvslagen behövs. Det är dock av största vikt att utredningen väger in vilka effekter en eventuell lagändring skulle få utvecklingen av Sveriges glesbygd, och att inte en ändring leder till att den utveckling återupprepas som en gång ledde till att jordförvärvslagen tillkom, denna gång med utländska investerare.

4.3 Djurskydd

Utredningen föreslår även en översyn av den svenska djurskyddslagstiftningen med utgångspunkt i en anpassad balans mellan ett gott djurskydd och stärkt konkurrenskraft. Det har skett mycket stora förändringar i svensk djurhållning sedan djurskyddslagen kom till för 27 år sedan. Länsstyrelsen menar att en ny översyn inte i första hand måste vidtas i detta läge, utan att ett gott första steg är att gå vidare med många av de förslag som lämnades i betänkandet Ny Djurskyddslag SOU 2011:75.

Beträffande utredningens förslag om att ökad målstyrning, minskad detaljeringsgrad och ökad flexibilitet bör prägla djurskyddslagstiftningen anser länsstyrelsen att dessa frågor i stor utsträckning nyligen och ingående behandlats i utredningen beträffande djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll och redovisats i ovan nämnda betänkande. Detsamma gäller även förslaget om inrättande av ett vetenskapligt råd samt utredningsuppdraget beträffande kravet på obligatorisk förprovning. Länsstyrelsen anser det därför önskvärt att den fortsatta översynen av djurskyddslagstiftningen i sin helhet med anledning av betänkandet Ny

Djurskyddslag prioriteras och att konkurrenskraftsutredningens förslag med fördel kan vägas in i denna process.

Länsstyrelsen är generellt positiv till en målinriktad bedömning av djurmiljön, samtidigt som detta för med sig en del utmaningar både för kontrollmyndighet och för djurhållare. En ökad målstyrning i lagstiftningen tolkar länsstyrelsen som att utredningen vill att djurskyddskontroller ska utföras som revisioner (systemkontroller). Det arbetssättet kräver mer av företagen som måste vara strukturerade och organiserade på ett sätt som gör det möjligt att göra en systemkontroll. En farhåga kopplad till en mera målinriktad lagstiftning är att det kan bli svårare för en djurhållare att veta om den uppfyller lagstiftningen eller ej. Det är därför mycket viktigt att målen eller de parametrar som ska bedömas är uppföljningsbara och begripliga för att de ska upplevas som en förenkling och lättnad för djurhållaren och för att kontroller ska kunna bli likvärdiga. Som även länsstyrelsen påtalat i remissvar till betänkandet om en ny djurskyddslag kommer en sådan förändring att ställa krav på kompetensutveckling både hos djurhållare och hos länsstyrelsens personal.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att en hög rättssäkerhet är ett angeläget mål för djurskyddskontrollen och att ett fortsatt arbete mot ökad samordning av bedömningarna i hög grad kan bidra till detta. Länsstyrelsen menar att ett fortsatt och utökat samarbete mellan länsstyrelserna och mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket inom detta område är mycket angeläget och kan bidra till en fortsatt positiv utveckling.

Utredningen föreslår att ett uppdrag ges till Jordbruksverket att utreda om det är lämpligt att ta bort kravet på obligatorisk förprovning av att bygga djurstallar.

Länsstyrelsen kan inte finna att utredningen anger på vilket sätt förprovningsskravet skulle vara fördyrande för företagen. Länsstyrelsen hänvisar till de sammanfattande slutsatserna i Ny Djurskyddslag beträffande förprovningen – att förprovningen behövs för att förebygga djurskyddsproblem och att den är en hjälp och en investeringstrygghet för företagaren. Förprovningen är dessutom idag kostnadsfri för företagaren. Länsstyrelsen vill i sammanhanget hänvisa till den nyligen presenterade ”Handlingsplan för att utveckla svensk mjölkproduktion” där man betonar att en viktig förutsättning för att kunna bedriva en lönsam och hållbar

mjölkproduktion är att de stallar som används är rätt utformade och utrustade, och kan minska smittorisker och bidra till en effektiv produktion. Ett förslag i handlingsplanen är att se över möjligheterna till typgodkännande av färdiga modulstallar vilket skulle kunna vara en väg till förenkling utan risk för kostsamma felinvesteringar. I handlingsplanen pekar man på vikten av satsningar på forskning, innovation och utbildning för att bibehålla byggkompetensen hos såväl länsstyrelsens förprövare som inom rådgivningen, en uppfattning som Länsstyrelsen till fullo delar.

6.3 och 6.4 Rådgivning och kompetensförsörjning

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att rådgivarna kan spela en nyckelroll i arbetet med att stärka lantbrukets konkurrenskraft genom att vara brobyggare mellan praktik och akademi.

Det konstateras i utredningen att företagare vill tala med praktiker för att hitta kunskaper. Länsstyrelsen konstaterar att praktisk lantbrukserfarenhet är mycket viktig i de flesta av de olika typer av roller eller tjänster där länsstyrelsen kommer i kontakt med lantbrukare. Länsstyrelsens erfarenhet är t.ex. att rådgivning till lantbruk handlar om att vara generalist, bredd och praktisk erfarenhet. Att arbeta med de biologiska processer som odling och uppfödning kräver mer än teoretiska kunskaper. Att de lantbruksinriktade utbildningarna innehåller krav på praktik eller praktisk erfarenhet bedömer länsstyrelsen därför som viktigt. Det går också att konstatera att många lantbrukare har akademisk examen och har då andra frågor till rådgivare. Det gör inte rådgivningsarbetet lättare och svårigheten att rekrytera kvalificerade rådgivare är betydande. Länsstyrelsen menar även att det är viktigt att inse att rådgivningen ger bäst resultat när den sätts in hos de lantbruksföretag som kan minst. Det finns en allmän vilja att serva de som redan kan mycket med expertkunskaper och spjutspetskompetens. Länsstyrelsen menar att det är fel strategi när framsteg ska nås.

Beslut om detta yttrande har fattats av länsrådet Veronica Lauritzsen efter föredragning av enhetschef Jenny Larsson. I ärendets slutliga handläggning har även enhetschef Berit Löfgren deltagit.

Veronica Lauritzsen
Länsråd

Jenny Larsson
Enhetschef